

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ НА ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Проведене автором наукове дослідження існуючих методологічних підходів, що сформувалися в управлінні, а також аналіз причин краху інвестиційних проектів, зокрема і в будівельній галузі, що ставлять під загрозу стабільність функціонування національних економік, дало можливість виявити дійсні причини неефективної реалізації проектів. Запропоновано методологічний підхід формування цілісної організаційної структури соціально-економічної системи, який має на меті вирішити проблему кризових явищ в управлінні. Авторський підхід передбачає формування структури організації в органічному поєднанні з економічними процесами, які в ній відбуваються і забезпечує якісне формування організаційної структури, що дає можливість здійснювати контроль над кожним її економічним елементом та забезпечувати абсолютно ефективний процес управління.

На основі системного підходу, автором розглядається організаційна структура як динамічна система, що складається з економічних елементів, необхідних для ефективного реалізації мети створюваної структури. Такий підхід до розгляду організаційної структури є відмінним від традиційного, в якому структура організації є статичною системою, елементами якої є лише трудові ресурси з визначеними функціями.

Розгляд організаційної структури як цілісної системи, що складається з виділених однорідних економічних елементів та структуровані на основі нормативної моделі, в якій виділена керуюча та керована підсистеми, а також основне, допоміжне та обслуговуюче виробництва в керованій підсистемі, дали змогу сформулювати нормативну модель організаційної структури, яка передбачає якісне структурування всіх її елементів.

Ключові слова: *управління, управління проектами, організаційна структура, соціально-економічна система, системний підхід, інвестиційний цикл, економічні процеси, витрати, економічні елементи.*

Вступ. На сьогоднішній день в науці управління склалася криза, пов'язана, на наш погляд, в першу чергу, з відсутністю правильного розуміння причин цієї кризи і, як наслідок, знаходження шляхів виходу з неї.

Твердження багатьох науковців і практиків свідчать про те, що величезна кількість проектів зазнає краху, а причини банкрутства величезних корпорацій, які негативно впливають на економіку цілих держав, ставлячи під загрозу їх національну безпеку, не здатні виявити жодні існуючі в науці підходи. Так, наприклад, свідченням зазначеного, може слугувати наявний факт підриву національної економіки Китаю, внаслідок неефективної діяльності забудовника Evergrande, компанії, в яку були вкладені величезні інвестиції, зокрема і

китайського уряду, і на яку покладалися величезні надії щодо піднесення китайської економіки. Натомість, криза, спричинена банкрутством цього забудовника, яка розпочалася влітку 2021 року, не приборкана до сьогоднішнього дня, оскільки, очевидно, не була виявлена реальна причина цієї кризи.

Отже, постає питання щодо виявлення та усунення глибинних причин неефективної реалізації проєктів та тих методологічних проблем, які на сьогоднішній день мають місце в науці управління.

Аналіз публікацій. Проведені автором дослідження [3, 5, 6], показали, що ті методології, на яких базується сьогоднішнє управління, не забезпечуються теоретичними підходами – знанням вищого ієрархічного рівня, а це, в свою чергу, не дає можливості уникнути методологічних помилок в науці управління загалом, та управлінні проєктами, зокрема. Сучасні публікації щодо пошуків методів ефективного управління [7, 8, 9, 10], хоч і є вагомим вкладом в науку управління, але так само, на наш погляд, не виявляють причин глибинних криз, які мають місце в управлінні проєктами.

Так, часто успішне, на перший погляд, застосування методології в одній галузі економіки, виявляється неефективним в іншій і, здебільшого, невиявлення причин провалу тієї чи іншої методології, закінчується створенням ще більшої кількості методологій, методів чи підходів. Все це, в свою чергу, призводить до кількісного роздування науки управління, що не забезпечує її ефективного практичного застосування.

Таким чином, першочерговою задачею науки управління є пошук теоретичного підходу, який би дав можливість забезпечити її якісне практичне використання.

Метою статті є проведення досліджень щодо виявлення недосконалості методологічних підходів в управлінні, результатом яких є неефективна реалізація інвестиційних проєктів, та необхідність формування методології проєктування організаційних структур як цілісних соціально-економічних систем.

Виклад основного матеріалу. Дослідження глибинних процесів організаційних структур показали, що забезпечення якісного формування науки управління можливе лише на основі системного підходу, який забезпечить нове розуміння самого поняття організаційної структури та визначить процес її формування (проєктування).

В науковій літературі накопичено величезну кількість визначень терміну “організаційна структура”, які є основоположними для подальшого всебічного тлумачення процесів управління та, відповідно, і формування самої науки управління. Не дивлячись на барвистість існуючих визначень поняття “організаційна структура”, всі вони мають єдиний недолік, який теоретично зводиться до визначення і розуміння організаційної структури як статичної цілісності, елементами якої є лише персонал з визначеними функціями, необхідними для досягнення тієї чи іншої мети організації.

Такий загальний підхід в розумінні поняття “організаційної структури” вже сам по собі виокремлює в окрему категорію економічні процеси організації, які розглядаються наукою як окремі процеси. Розгляд економічних процесів як окремої категорії, створив величезну кількість наукових напрямків, які зводяться до пошуків ефективного управління ресурсами, яке має здійснювати організація.

Отже, всі сучасні методології саме і будуються на тому, що організаційна структура і економічні процеси розглядаються як дві окремі категорії, які сучасна наука не може теоретично поєднати.

Розглядаючи організаційну структуру на основі системного підходу, слід, в першу чергу, зазначити, що будь-яка структура складається з елементів та зв'язків між ними. Слід також враховувати, що елементами організаційної структури є не лише трудові ресурси, а і матеріальні. Матеріальні ресурси можуть стати структурованими елементами лише за умови визначення функцій трудових ресурсів, які, в свою чергу визначаються згідно задуманого (запроектованого) технологічного процесу.

Таким чином, цілісне розуміння поняття “організаційної структури” та процес її формування слід розглядати як низку наступних послідовних взаємопов'язаних етапів:

- 1) Виділення однорідних економічних елементів з яких буде складатися організаційна структура.
- 2) Формування організаційної структури з трудових ресурсів на основі нормативної моделі (рис. 1) [5].
- 3) Проектування цілісної організаційної структури за всіма виділеними однорідними елементами витрат.
- 4) Проектування процесу функціонування організаційної структури.

Розглянемо детальніше визначені вище етапи.

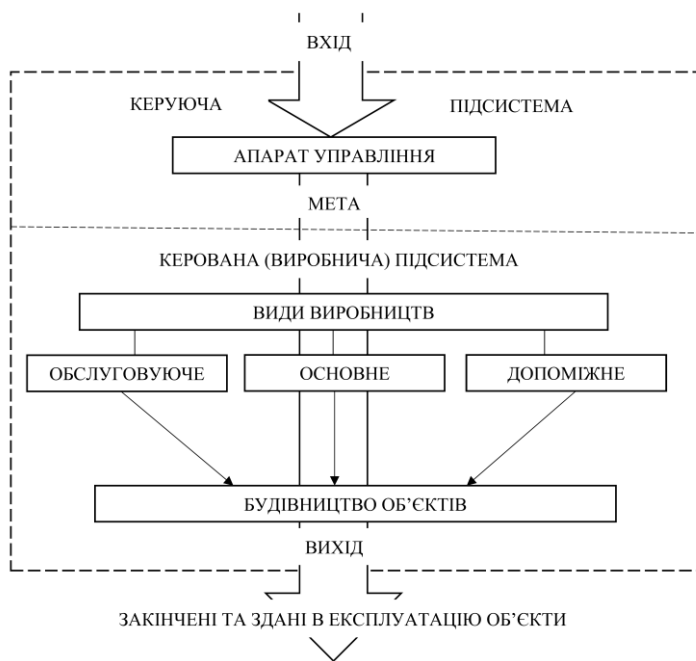

Рис. 1. Нормативна модель організаційної структури

Виділення однорідних елементів з яких буде складатися організаційна структура означає розподіл всіх видів ресурсів, які будуть використовуватися, за однорідними економічними елементами. Економічна наука виділяє різні види

однорідних економічних елементів, які і становлять витрати організації, необхідні для реалізації того чи іншого проекту. Як правило виділяють наступні однорідні економічні елементи витрат: “матеріальні витрат”, “експлуатація машин і механізмів”, “витрати на оплату праці”, “відрахування на соціальні заходи” тощо.

В залежності від специфіки галузі для якої проектується організаційна структура можуть виділятися і інші однорідні елементи витрат. Слід також зазначити, що при виділенні різних видів однорідних економічних елементів, виділення елементів, що відображають трудові ресурси є обов’язковим.

Формування організаційної структури з трудових ресурсів на основі нормативної моделі відбувається шляхом проектування цілісної системи, яка складається з двох підсистем – керованої та керуючої.

Проектування починається з керованої (виробничої) підсистеми в якій виділяються три види виробництв: основне, допоміжне і обслуговуюче.

І хоча нормативна модель в [5] запропонована для виробництва будівельної продукції, самі по собі функції основного, допоміжного та обслуговуючого виробництва є універсальними, і необхідними для функціонування будь-якої системи, не залежно від галузі виробництва.

Означені функції, при необхідності, також можуть виділятися на будь-якому ієрархічному рівні проєктованої системи.

Проектування організаційної структури як цілісної системи відбувається за всіма виділеними на першому етапі однорідними елементами на основі їх інтеграції з нормативною моделлю. В основу такого формування закладено твердження, що елементи організаційної структури (виділені на другому етапі, згідно нормативної моделі), при реалізації своїх функцій стають носіями елементів витрат.

Іншими словами, структуровані згідно нормативної моделі трудові ресурси (рис. 1), при реалізації своїх функцій, структурують за функціональним призначенням всі інші види ресурсів за однорідною ознакою, які також стають елементами організаційної структури і мають чітко визначену ієрархію і функціональне призначення. При цьому, слід розуміти, що якщо розглядати різні етапи інвестиційного циклу, то очевидно, що на етапі проектування організаційної структури йдеться не про фактичну реалізацію функцій, а проєкту. Приклад проектування організаційної структури як цілісної системи, шляхом інтеграції нормативної моделі та виділених вище, однорідних елементів витрат наведено на рис. 2.

Проектування процесу функціонування організаційної структури відбувається в органічному взаємозв’язку з технологічним процесом. Тобто, кінцеве формування організаційної структури відбувається як органічне поєднання кожної технологічної операції з запроєктованою структурою, яка буде виконувати цю операцію. При цьому слід взяти до уваги, що наявність технологічного процесу повинна розглядатися не лише в керованій (виробничій) підсистемі, але і в керуючій. І якщо функції керуючої підсистеми в більшості випадків зводяться до контролю, аналізу функціонування та, при необхідності, корегування керованої (виробничої) підсистеми, однак, вони також мають певну технологічно визначену послідовність, а тому повинні бути запроєктовані.

Таким чином, поетапне проектування організаційної структури становить динамічну, органічно сформовану цілісність. При цьому, структура елементів такої організаційної структури на будь-якому етапі інвестиційного циклу, якісно залишається незмінною.

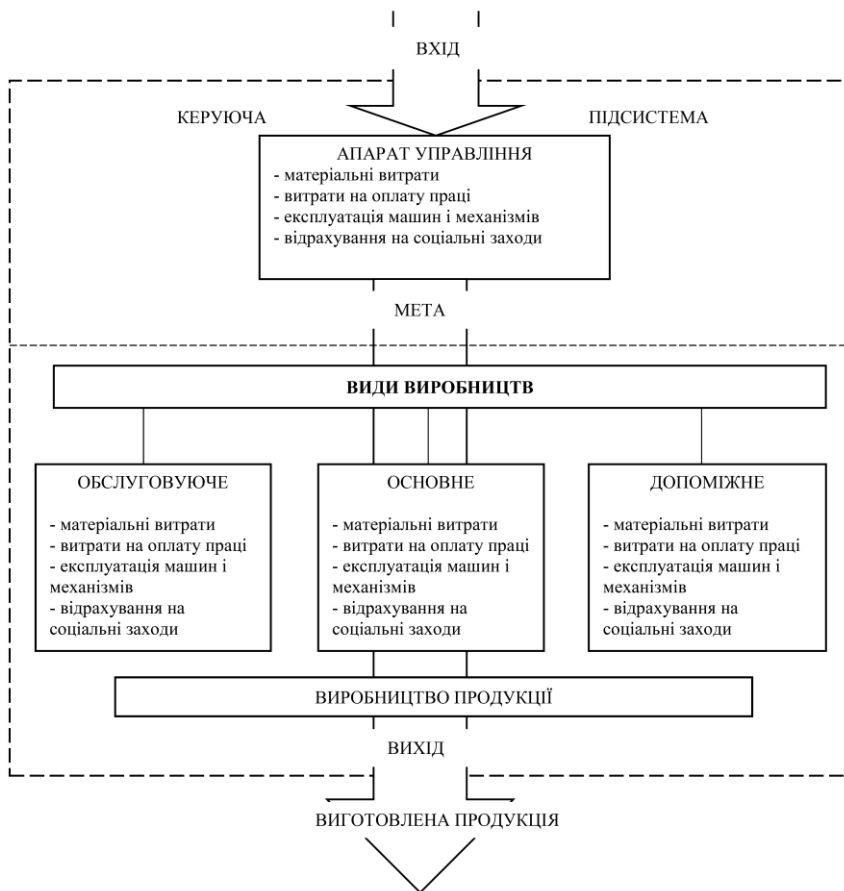

Рис. 2. Проектування організаційної структури як цілісної системи

Якісна цілісність будь-якого елементу організаційної структури сформованої на основі нормативної моделі залишається незмінною на всіх без виключення етапах реалізації інвестиційного проекту, що в свою чергу, дає можливість чітко і однозначно контролювати і однозначно аналізувати кількісні зміни кожного елементу витрат.

Можливість здійснення аналізу якісно запроєктованого кожного елементу організаційної структури робить її абсолютно керованою, оскільки якісний аналіз кожного елемента організаційної структури дає можливість здійснювати ефективне управління нею цілісно.

Повертаючись до виявлення глибинних причин краху китайського забудовника Evergrande стає очевидним, що існуюча криза в методологічних підходах

формування організаційних структур, ще на етапі формування проекту вже закладає крах по його реалізації. При цьому, чим масштабніший буде проект, тим більше різних видів ресурсів в ньому буде задіяно і тим важче їх структурувати. Неефективно структуровані елементи організаційної структури стануть некерованими, що рано чи пізно призводить до знищення системи, тобто її розвалу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Запропонована методологія формування організаційної структури на основі системного підходу дає можливість розглядати структуру організації як цілісність, що складається з різних за економічним змістом елементів (трудовах, матеріальних тощо), які якісно структуровані. Ієрархічне місце і функціональне призначення кожного елемента організаційної структури є чітко визначеними, що забезпечує його якісне функціонування.

Методологія формування організаційної структури на основі системного підходу закладає в поняття “організаційної структури” процес функціонування цієї структури через реалізацію функцій, тобто структура розглядається як динамічна цілісність.

Таким чином, в проведеному дослідженні виявлені недоліки існуючих підходів в науці управління, які є причиною низької керованості організаційних структур при реалізації проектів (чим масштабніше проект, тим більша ймовірність його краху) та запропоновано шляхи усунення означених проблем: на основі системного підходу запропоновано методологію формування організаційної структури.

Перспективи подальших досліджень в обраному напрямку пов’язані з пошуком та вдосконаленням теоретичних підходів, які дадуть можливість в подальшому розвивати науку управління, шляхом її інтеграції з іншими необхідними, зокрема економічними, науковими напрямками. Це дасть можливість якісно структурувати наукове знання, та вирішити багато існуючих проблем, які на сьогоднішній день наявні не лише в управлінні, а і в інших диференційованих наукових напрямках, що пов’язані з функціонуванням соціально–економічних систем.

Список літератури:

1. Матюхин А.Б. Об одном подходе к теории синтеза организаций // Методологические проблемы теории организации. 1976, Ленинград: “Наука”. С. 62–76.
2. Мильнер Б.З. Методы анализа и формирования организационных структур управления: опыт системного исследования. *Системные исследования. Методологические проблемы.* Ежегодник 1980. М.: Наука, 1981. С.109–134.
3. Обер–Крис Дж. Управление предприятием: классика менеджмента. М.: Сирин, 1997. 256 с.
4. Рудь Н.С. Повышение эффективности функционирования строительных объединений на основе совершенствования их производственных структур: Дис... канд. экон. наук: 08.00.05. К.,1984. 171 с.
5. Mingus Nancy. Alpha teach yourself. Project management in 24 hours. USA. 2002. 426 p. China
6. Rodney Turner J. The handbook of project-based management: leading strategic in organization. – 3rd ed. USA, 2002. 470 p.
7. Кузьмін О.Є. Концепція та еволюція процесно–структурованого менеджменту. *Економіка: реалії часу.* 2012. №2(3). С. 7–16. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2012/No2/7-16.pdf>

8. Подольчак Н.Ю. Небен теорія мотивації. *Економіка: реалії часу*. 2016. №4. С 6–12. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No4/6.pdf>
9. Dupret K., Pultz S. People as Our Most Important Asset: A Critical Exploration of Agility and Employee Commitment. *Project Management Journal*. 2022. Vol.53 (3). Pp. 219–235. DOI: 10.1177/87569728221077013. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/87569728221077013>
10. Shazia Nauman, Ata Ul Musawir, Sania Zahra Malik and Hina Munir Servant Leadership and Project Success: Unleashing the Missing Links of Work Engagement, Project Work With Withdrawal, and Project Identification. *Project Management Journal*. 2022. Vol.53 (3). Pp. 257–276. DOI:10.1177/87569728221087161. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/87569728221087161>
11. Stvenson A., Li C. What to Know About China Evergrande, The Troubled Property Giant. *The New York Times*. 9 Dec. 2021. URL: <https://www.nytimes.com/article/evergrande-debt-crisis.html>

References:

1. Matjuchyn, A.B. (1976) “Ob odnom podchode k teoryi synteza organyzazyi”, *Metodologicheskyye problemy teoryi organyzazyi*. pp. 62–76
2. Myl'ner, B.Z. (1981), “Metody analiza y phormyrovanniya organysazyonnykh struktur upravleniya: opyt systemnogo issledovaniya”, *Systems Research. Methodological Problems. Yearbook 1980.*– pp.109–134.
3. Ober–Krys, Dj. (1997) “Upravlenye predpriyatiem: klasyka menedjmenta, M.:Syrin.
4. Rud, M.S. (1984). “Povyshenyye efektyvnosti phunkcyonirovaniya stroytel'nykh ob'edynenyi na osnove sovershenstvovaniya ych proyzvodstvennykh struktur”, Dys... kand. ekon. nauk: 08.00.05.
5. Mingus, Nancy (2002) “Alpha teach yourself. Project management in 24 hours”, USA.
6. Rodney Turner, J. (2002) “The handbook of project-based management: leading strategic in organization.” – 3rd ed, USA.
7. Kuzmyn, O.E. (2012) “Konzepziya ta evoluziya prozesno–strukturnogo menedjmentu”, *Ekonomika: realiyi chasu*, vol. 2(3).– pp.7–16.– available at: <https://economics.net.ua/files/archive/2012/No2/7-16.pdf>
8. Podolchak, N. Yu. (2016) “Heven teoriya motyvazyi”, *Ekonomika: realiyi chasu*, vol. 4.– pp. 6–12.– available at: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No4/6.pdf>
9. Dupret, K., Pultz, S. (2022) “People as Our Most Important Asset: A Critical Exploration of Agility and Employee Commitment”, *Project Management Journal.*– vol. 53 (3). – pp. 219–235. – DOI: 10.1177/87569728221077013 available at: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/87569728221077013>
10. Shazia, Nauman, Ata, Ul, Musawir, Sania, Zahra, Malik and Hina, Munir (2022) “Servant Leadership and Project Success: Unleashing the Missing Links of Work Engagement, Project Work With Withdrawal, and Project Identification”, *Project Management Journal.*– vol. 53 (3). – pp. 257–276.– DOI:10.1177/87569728221087161,– available at: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/87569728221087161>
11. Stvenson, A., Li, C. “What to Know About China Evergrande, The Troubled Property Giant”, *The New York Times*. Vol. 9 Dec. 2021.– available at: <https://www.nytimes.com/article/evergrande-debt-crisis.html>

K. Rud

Methodological foundations forming of organizational structures based on a systemic approach

The article makes a scientific research of existing methodological approaches that have been formed in management. The article also analyses the causes of the collapse of investment projects, in particular in the construction industry, which threaten the stability of the functioning of national economies. All these researches give an opportunity to find the real causes of ineffective implementation of projects. The author offers a methodological approach to the formation of a holistic organizational structure of the socio-economic system, which has the goal to solve the problem of crisis phenomena in management. The author's approach gives an opportunity to form organizational structure in an organic combination with the economic processes that take place in it and provide the qualitative formation of the organizational structure, which makes it possible to make control over each of its economic elements and ensure an absolutely effective management.

Based on a systemic approach, the author considers the organizational structure as a dynamic system that consists from economic elements which necessary for the effective implementation of the purpose of the created structure. This approach to considering the organizational structure is different from the traditional one, in which the structure of the organization is a static system, the elements of which are only labor resources with defined functions.

Consideration of the organizational structure as an integral system that consists from selected homogeneous economic elements which structure on the basis of normative model in which the management and managed subsystems are allocated, and also there are the main, auxiliary and service production in the managed subsystem gives an opportunity to form a normative model of the organizational structure which provides qualitative structuring of all its elements.

Keywords: management, project management, organizational structure, socio-economic system, systemic approach, investment cycle, economic processes, costs, economic elements.

Посилання на статтю

APA: Rud, K. (2022). Methodological foundations forming of organizational structures based on a systemic approach. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 50 (2), 61-68.

ДСТУ: Рудь К.М. Методологічні основи формування організаційної структури на основі системного підходу. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2022. № 50 (2). С. 61-68.